

lacultura **COM**
FESTA DE LA XARXA D'ESPais COMUNITARIS

RELATORIES
ATERRANT EXPERIÈNCIES COMUNITÀRIES | TORNAR AL CARRER

Aquest text tracta de relatar les xerrades que la Xarxa d'Espais de Gestió Comunitària va organitzar el 26 de març de 2022. L'objectiu principal de la relatoria és capturar els pensaments i debats que van travessar les dues taules rodones realitzades a l'Ateneu Popular de 9 Barris en el marc de la festa La Cultura COM. Una festa que, més enllà de la celebració i l'esbarjo, va servir per a conèixer experiències d'aquí i d'allà relacionades amb la cultura, la comunitat i, sobretot, unes formes de fer específiques. Les taules rodones van ser constituïdes per col·lectius i projectes arrelats a uns territoris concrets, els quals desenvolupen unes pràctiques culturals on predomina la participació ciutadana. Com aconsegueixen tirar endavant? I com són aquests projectes? Justament, en aquest com van centrar-se les xerrades.

ATERRANT EXPERIÈNCIES COMUNITÀRIES

Taula rodona 1: "Comunitats organitzades, respostes col·lectives"

Dinamització: Mariona Soler

Ponències: Paula Picas (La Ingovernable, Madrid), Yendeh R. Martínez (La Casa Invisible i Medusa Col·lectiva, Màlaga), Judit Font i David (Ateneu Popular Coma Cros, Salt), Dani Pardo (Caixa d'Eines i Feines, Barcelona)

Tot i ser les 10:30 del matí, la gent encara està engegant motors. El cel gris de Barcelona, que anuncia una possible pluja, condueix els primers assistents a dins del local de l'Ateneu. Els encarregats de la barra preparen els primers cafès i els diferents col·laboradors del centre acaben d'enllestir i configurar l'escenari. Mirades disperses, xerrameca silenciosa i algun riure que prové de fora el local. Allà s'hi concentren diversos infants, els quals passaran l'estona a l'espai de joc i canguratge. Mentre ells criden, salten i corren, els seus pares i mares romandran asseguts, escoltant i parant atenció. Al cap i a la fi, dues maneres d'aprendre.

El públic comença a omplir la sala. Davant d'ell, un escenari amb set cadires buides que en poca estona seran ocupades per quatre dones i tres homes. Enganxat a la paret més propera pot observar-se una gran impressió de l'obra que Roc BlackBlock va dedicar a Joan Carles I. La mirada del rei emèrit, intensa i penetrant, apunta directament a l'escenari. A continuació,

arriben els participants i s'asseuen a les seves posicions. El públic fa silenci i, com si imités a l'exmonarca, també fixa la mirada en els ponents. Arranquen els motors de la festa.

La primera taula rodona sorprèn per la diversitat territorial dels seus participants. A primera vista, podria semblar quelcom trivial. El cert, però, és que aquesta heterogeneïtat d'ubicacions reforça una de les idees nuclears del dia: les circumstàncies de les diferents localitzacions són un element central a l'hora de determinar les necessitats d'una comunitat i els projectes que se'n deriven.

La primera ponent a parlar és la Judit Font, de l'Ateneu Popular Coma Cros. Des d'un bon començament, fa referència a aquest afer. Segons ella, parlar de Salt és parlar de perifèria, d'herència obrera i de diversitat de cultures. El caràcter de la població saltenca es relaciona amb un seguit de condicions materials que impacten directament en la vida veïnal. Aspectes com la manca d'infraes-

tructures, espais cívics o equipaments per a col·lectius impedièren la participació cultural de la gent del poble. Unes carències que, de retruc, obstruïren la creació de vincles comunitaris i afavorien la segregació.

La lluita per un espai comú sorgeix d'aquí. D'aquest conjunt de petites històries i experiències que acaben configurant tot un context social. Amb la creació de l'Ateneu es va pretendre generar un espai de trobada, un lloc d'organització col·lectiva en el qual poder eliminar fractures socials i construir una cultura conjunta. Així doncs, després d'anys de mobilitzacions i reivindicacions ciutadanes, l'Ateneu va aconseguir materialitzar-se a l'antiga fàbrica Coma Cros, un espai públic en desús.

En David, que també forma part de l'entitat, aprofundeix en els trets que identifiquen l'Ateneu. En el si del projecte rau la participació de col·lectius i propostes diverses. Des de tallers de teatre i costura, fins a reunions del Sindicat d'Ha-

bitatge o plataformes contra la segregació escolar. Es vol fomentar l'autonomia i responsabilitat de les persones implicades. Sobretot, rebutjant processos que alenteixin les diferents iniciatives. És a dir, allunyant-se dels ritmes propis de l'administració. "L'arrelament al territori és això: tenir present sempre quin és el paper de l'Ateneu i el seu entorn" comenta en David. "Només s'explica l'Ateneu si entens què és Salt i què passa a Salt", conclou.

Deixant de banda les terres gironines, l'andalusa Yendeh R. Martínez pren el micròfon per a explicar la seva experiència. Amb unes paraules i humor característics, tracta d'apropar la casuística malaguenya al públic de Nou

Barris. Sense gaire dificultats, n'exposa algunes diferències. "Tot i que hi ha similituds i que, al final, les finalitats i estratègies són molt semblants, hi ha un enorme pes del context que és molt diferent", afirma. Martínez considera que, a diferència d'altres zones de la península, l'organització de moviments socials que generin processos participatius a Màlaga és tot un repte. Principalment, per la manca de memòria pel que fa a estratègies col·lectives.

Martínez parla en nom de La Casa Invisible i La Medusa Colectiva, dos projectes d'emancipació comunitària basats en la construcció d'espais culturals autogestionats. La Casa Invisible se situa en un edifici okupat des del 2007 al

centre de la ciutat. Una finca que, originalment, estava abandonada i en molt mal estat. A diferència de Salt, el caràcter del lloc no és perifèric, sinó al contrari, totalment cèntric. Aquesta condició, per tant, suposa unes circumstàncies diferents: una zona altament turística en què el teixit associatiu s'ha perdut arran de l'expulsió del veïnat. Altra vegada, la comunitat no gaudia d'espais de trobada en els quals fer xarxa.

Una anècdota que comenta Martínez permet il·luminar un nou significat darrere aquesta mena de projectes: "El primer cop que vaig escoltar la paraula gentrificació va ser a La Casa Invisible fa moltíssims anys". En aquests espais s'acullen moviments, es visibilitzen

creadors locals, es creen ambients segurs per a dones i gent racialitzada, alhora que s'assoleixen processos democràtics i de participació ciutadana. Però no només això. Projectes com La Invisible són també llavors d'educació crítica i consciència social. Llocs en què, a banda de possibilitar la trobada física entre gent diversa, també s'empodera intel·lectualment als participants. En síntesi, llocs que esdevenen pulmons culturals i catalitzadors polítics.

Qualsevol assistent de la xerrada de La Cultura COM pot adonar-se que les experiències i aprenentatges que s'han comentat contenen certa veritat. Simplement donant una ullada ràpida al voltant, hom pot observar en primera persona molt d'allò que s'ha estat parlant. El local de l'Ateneu de Nou Barris està gairebé ple. A mesura que els minuts passaven, més i més gent ha continuat entrant al local. Gent de tota mena. Hi ha cabells rapats i melenes joves, però també canes i mostres de calvície. Fins i tot, al-

guns infants han decidit fer acte de presència. Persones diverses compartint un mateix espai i aprenent conjuntament. La festa continua. I les mirades continuen fixes.

En cert moment del discurs, Martínez decideix reviu records associats a la lluita. Amb un to pròxim, de tu a tu, parla de les diferents dificultats per les quals ha passat La Casa Invisible. Des d'un inici, l'administració va tractar de posar les coses difícils al centre social. Amenaces de desallotjament, intents d'institucionalització, inspeccions tècniques amb l'objectiu de tancar l'edifici... L'amenaça constant de l'espai comportava destinar una gran quantitat d'esforços, únicament, a resistir.

Martínez també esmenta com, amb el pas del temps, els diferents entrebancs de l'administració van provocar una mala imatge del centre. Paula Picas, la següent ponent en parlar, assenteix al comentari de la companya. Ho fa com si, malauradament, compren-

gués al peu de la lletra tot el que s'està anotant. Picas ve de Madrid i forma part de La Ingobernable, un centre social okupat que ha derivat en una oficina de drets socials. D'igual forma que amb La Invisible, la condició okupa de La Ingobernable ha comportat molts dels problemes llistats.

Era l'any 2017 quan va produir-se la primera ocupació del col·lectiu madrileny. En aquella ocasió, va alliberar-se un edifici de l'Ajuntament al costat d'El Prado, el qual estava abandonat. Picas explica com, inicialment, van intentar aconseguir una cessió de l'edifici. Tot i això, l'administració no va voler col·laborar, "encara que posis les cartes sobre la taula i siguis, per descomptat, un bé d'interès cultural". A la primera Ingobernable van realitzar-se centenars d'activitats i tallers per a la comunitat. Amb tot, l'activitat del centre va acabar en quatre anys. Després de diversos avisos i amenaces, l'edifici va ser desallotjat l'any 2019 amb un gran desplegament policial.

Temps després, el col·lectiu va decidir okupar un altre espai del qual van ser expulsats durant l'estat d'alarma. I, finalment, s'han establert en un hostal abandonat del centre ja fa gairebé un any. El projecte, doncs, no ha tingut un trajecte planer. Tanmateix, tot i el seguit de reptes amb què han ensopegat, La Ingobernable ha aconseguit desenvolupar un espai enfocat en la defensa dels drets socials. A partir de l'estudi de la zona van decidir canviar les bases del seu projecte i aplicar pràctiques d'assessoria legal i jurídica, d'educació, de difusió de protesta... Picas explica com, darrere de cada iniciativa realitzada, hi ha la defensa d'uns valors: "Som anti-feixistes, anticapitalistes, transfeministes, antiracistes i ecologistes". "Sobretot, defensem el dret a la vida a la ciutat, que és on ens trobem", afegeix.

El següent i últim ponent, en Daniel Pardo, també fa una apreciació sobre els valors que el seu projecte incorpora. Tot i compartir uns ideals comuns, la seva perspectiva sembla diferent a la comentada anteriorment. Pardo treballa a la Caixa d'Eines i Feines del districte de Ciutat Vella de Barcelona. En aquest cas, als fonaments del projecte no s'hi troba la creació d'un espai amb el qual dinamitzar culturalment la comunitat i teixir vincles. Encara que també està planejat des de la col·laboració veïnal, va per un altre cantó.

Pardo resumeix la Caixa d'Eines com una biblioteca d'objectes susceptibles de tenir una utilitat temporalment curta. És a dir, un servei en què es presten diferents instruments, provinents de donacions, a un cost reduït: "Els objectes tenen una quota de préstec

molt baixeta, d'entre zero i cinc euros per setmana", explica. La Caixa de Feines, d'altra banda, és una espècie de directori de serveis professionals del barri. Una aplicació mitjançant la qual interconnectar els diferents professionals locals amb persones que demandin el seu treball. Addicionalment, des de l'entitat també duen a terme tallers d'aprofitament i autoreparació de materials com bicicletes, ordinadors o roba.

A partir d'aquest resum, ja poden ensumar-se diverses intencions que travessen l'associació. Amb els diferents serveis desenvolupats es tracta de promoure "l'ús compartit, l'augment de vida dels objectes, la reducció de residus i la reducció del consum". Així doncs, "hi ha uns valors ecologistes clars", comenta Pardo. "Que el projecte té una identitat anticapitalista a mi em sembla clar; però quan jo rebo a algú, no li entro amb el discurs anticapitalista", afegeix.

Aquest últim comentari segurament té relació amb la mateixa idiosincràsia de la Caixa d'Eines i Feines. El projecte és conscient del seu paper i del seu context. Pardo sap que a Barcelona ja hi ha altres llocs en els quals amplificar propostes polítiques, teixir comunitat i empoderar la ciutadania. Per això, prefereixen concentrar el seu treball en ser un "recurs", un bon recurs. Abans de bombardejar amb un discurs anticapitalista, opten pel pragmatisme: "Per què gastar-te seixanta euros en un tauladro si pot tenir-lo per tres euros durant mitja setmana?"

Després que en Pardo acabi d'explicar la seva experiència, la dinamitzadora Mariona Soler dona pas al torn de preguntes. És el primer moment en què el públic deixa de mirar a l'escenari i s'atorga a si

mateix el protagonisme. Com és usual, els assistents fan silenci durant els quinze segons que la vergonya requereix per desaparèixer. Un cop fora, comencen diverses intervencions. Una dona parla sobre com la lògica capitalista està interna en nosaltres i sobre quelcom que anomena "el nou despertar": oferir el millor d'un mateix perquè l'altre actuï igual i així generar comunitat. "Personalment, sento impotència de veure'm dins d'un espai urbà on és difícil tractar amb les persones", declara. "Com hem de difondre la llavor d'aquest nou despertar?". La resposta de Soler sembla recollir certa tesi implícita durant tota la xerrada: "La cultura és la forma que tenim de transmetre aquests valors, de vincle, de respecte". Així doncs, la xerrada acaba destacant la relació entre cultura i comunitat.

L'hora de dinar s'acosta i el so de la quitxalla comença a inundar l'espai. Després d'una dosi d'aplaudiments per a tothom, un col·laborador de l'Ateneu arriba amb missatgeria urgent. Un comunicat ras i clar: "Plou". A conseqüència de la situació, els assistents mostren les virtuts d'allò après i ajuden a organitzar i moure totes les taules i cadires que, inicialment, havien d'anar a l'aire lliure. Potser s'està fent comunitat aquí mateix i ningú se n'està adonant. La flaire dels aperitius comença a embriagar el personal i la música embolcalla el local. Els cambrers canvien els cafès per vermuts i cerveses. I la mirada del rei Joan Carles continua fixa, tot i que sembla una mica entristida. Els seus súbdits aprenen a fer pinya.

TORNAR AL CARRER

Taula rodona 2: “Cultura transformadora a les places i carrers”

Dinamització: Montse Santolino

Ponències: Lázara Patricia (Col·lectiu ¡Pal Fandango Vamos!), Agust Giralt (Comissió de festes del Carrer Papin i Sagunt), Mercè Aranda i Antonio Alcántara (Taula Comunitària de Can Sant Joan Comtal)

El posat reivindicatiu de la primera taula rodona dóna pas a un ambient més distès i, ara sí, típicament festiu. El xivarri augmenta i els riures, també. Com si els adults haguessin intercanviat els papers amb els nens i nenes que abans jugaven a fora. Les actuacions del Cor del convent de Pontós i la Coral Desacord acaparen l'atenció d'algunes persones que es meravellen amb els seus cants. A continuació, el quinto solidari acaba d'amenitzar el migdia. Mentrestant, al passadís que connecta amb el teatre, dos pares aprofiten per fer la migdiada i recuperar el temps de son que els seus nadons no els concedeixen.

Les activitats de canguratge ja han finalitzat i els infants corren d'aquí cap allà. Davant del teló negre ara hi ha cinc cadires. La canalla s'hi asseu i juga a ser ponent (val a dir, que ràpidament es cansen). Al mateix temps, els assistents amb més anys a sobre s'han arreplegat a fora, fent una espècie de rotllana amb forma de patata. Ballen, canten i gaudeixen. Hi ha panderetes, guitarres i un instrument estrany. Una espècie de baix acústic molt gruixut, gras. La companya que el toca, la Teresa, en fa una breu descripció: s'anomena “leona” i és un instrument típic del son jarocho,

un gènere musical mexicà.

A dins del local, comença la segona xerrada. La primera ponent a parlar és amiga de la Teresa. És la Lázara Patricia, originària de Mèxic. Forma part del Col·lectiu ¡Pal Fandango Vamos!, una associació de gent que s'agrupa per a portar a les terres catalanes una festa tradicional originària de Veracruz, el fandango. Patricia comença explicant-ne diferents característiques: “Un fandango és un lloc de trobada on hi ha música sense amplificació, acústica”. “Hi ha poesia oral improvisada i també ball de zapateado”, afegeix. Després de projectar un vídeo per a il·lustrar-ho, tot queda més clar. Faltava per mencionar l'element més fonamental. El fandango només pot fer-se a fora, al carrer.

Tota la segona taula rodona se centra en aquesta peculiaritat. Els ponents convidats (aquest cop, dues dones i dos homes) venen en nom de projectes que desenvolupen activitats culturals a l'espai públic. Parlen, per tant, d'ocupar llocs que són de tothom i ningú, els quals normalment no estan habituats a iniciatives d'aquesta mena. Un discurs en què es barreja recuperació de patrimoni, creació de vincles i, no cal dir-ho,

tot un seguit de reptes a superar.

“Com es pot fer un fandango?”, pregunta Patricia. Com ja s'ha esmentat, aquesta festivitat requereix del carrer, tot i que també pot realitzar-se a places, platges o, fins i tot, patis interiors. “Sobretot, el que necessita és possibilitat d'entrar i sortir”, comenta. Hi ha una tarima que funciona com a nucli i que marca la relació entre tots els instruments (per exemple, la leona!). A més, “necessita escolta activa”: la gent que està allà no ha de distorsionar, ja que impediria sentir la música. Curiosament, és tradició que totes les persones se saludin entre elles, establint “certes regles de cortesia”. Tot això, per a crear una bona “vibra” entre els participants, ja siguin músics, cantin o ballin.

El Col·lectiu ¡Pal Fandango Vamos! reproduceix aquests esdeveniments als carrers de Barcelona. Aproximadament des del 2010, n'organitzen un per any. Patricia fa èmfasi en el fet que el fandango no és només mexicà, sinó que és una pràctica estesa per tota Amèrica llatina. Un afer que comporta molts intercanvis amb altres cultures i tradicions musicals. Aquest comentari, que finalitza la presentació inicial del projecte, li serveix

per relacionar el fandango amb una altra festivitat que a molts assistents pot sonar més pròxima: “El fandango es porta molt bé amb les festes majors”.

El següent ponent en sap molt de festes majors. És l'Agust Giralt i forma part de la Comissió de festes del carrer Papin (tot i que també explica l'experiència de la comissió del carrer Sagunt). Tal com diuen els seus noms, les entitats en qüestió s'encarreguen d'organitzar activitats als carrers corresponents, ubicats al barri de Sants. És a dir, decoren i guarnixen el carrer, alhora que gesten activitats de caire popular (també més enllà de les dates de festa major). En el si del projecte hi ha més intencions a banda de la gresca i la xerinola.

L'origen de la comissió de Papin serveix per a entendre una mica aquest valor afegit del de l'associació. Segons detalla Giralt, la comissió va néixer a partir dels records d'una dona gran que era

veïna del carrer. L'organització de festes al carrer Papin havien desaparegut a partir del franquisme, però la dona recordava com, quan era jove, havia celebrat les festes allà mateix. Un dia va encoratjar-se i, després de tants anys, va intentar tornar a organitzar-les. “D'aquesta excusa gairebé personal es va acabar conformant una xarxa de barri, del carrer Papin i de l'entorn”, explica Giralt.

Així doncs, d'igual forma que amb el col·lectiu dels fandangos, les comissions de festes de Papin i Sagunt tracten de fer perviure certes pràctiques amb molta història. “És una tradició que ve de molt antic i que, de fet, està estesa per molts barris de Barcelona, tot i que s'ha anat perdent”.

L'experiència dels ponents que parlen a continuació també té a veure amb la recuperació de patrimoni. La Mercè Aranda i l'Antonio Alcántara agafen el micròfon. En aquests últims anys s'han encarregat de restablir l'anomenat

Rec Comtal de Montcada, entre el barri de Can Sant Joan i Vallbona. Ambdós són part de la Taula Comunitària de Can Sant Joan Comtal, la qual ha engegat projectes com El Rec Comtal es Mou! (2017), amb els quals tracten de dinamitzar aquest espai obert.

A l'inici de la seva presentació, Alcántara fa cinc cèntims sobre la història del Rec Comtal. Bàsicament, es tracta d'una estructura hidràulica iniciada al segle X, la qual va abastir d'aigua a la ciutat de Barcelona durant molts anys. Els seus tretze quilòmetres de trajecte començaven als anomenats Pous de Montcada i arribaven fins a l'actual Ciutat Vella, passant per barris com Sant Andreu o El Clot. “Si entrem al centre cultural del Born encara pot observar-se”, exemplifica Alcántara.

L'any 2013, entre els barris de Can Sant Joan i Vallbona, encara hi havia un tram del Rec que quedava per restaurar. Era un espai molt degradat, sense tanques, al costat

de les vies del tren; un camí de terra, sense il·luminació... “Vam organitzar-nos des dels dos barris per a poder recuperar-lo com a patrimoni cultural”, explica. La iniciativa en qüestió tractava d’incloure una perspectiva mediam-biental, històrica i participativa. A través de la lluita veïnal, es va aconseguir implicar a les administracions i executar una obra de remodelació. També va organitzar-se una taula rodona amb més de 100 associacions locals des de la qual va decidir-se que es tiraria endavant un projecte cultural eminentment comunitari, “del barri i per al barri”.

Actualment, l'espai acull una multitud d'activitats diferents, usualment orientades a infants i joves

de la zona. “El projecte ens ha donat moltíssimes alegries perquè el que permet és que la diversitat que tenim al barri accedeixi a activitats culturals de qualitat”, comenta Alcántara. El Rec Comtal ara és un espai a l'aire lliure obert a tothom, en el qual s'han teixit relacions entre veïns i veïnes que abans no es coneixien. “Molt ràpidament es generen vincles, molt bonics i molt intergeneracionals”, afegeix Aranda. Un lloc on socialitzar i trencar prejudicis.

Com pot observar-se, tots els projectes que protagonitzen aquesta segona xerrada es caracteritzen per la creació de vincles. Vincles entre la gent i la seva història, com en el cas de la comissió de carrers. Vincles entre persones i

la seva cultura, com en el cas dels fandangos. I vincles entre el veïnat i part del seu territori, com en el cas del Rec Comtal. Però sobretot, tots tres comparteixen la creació d'uns lligams comunitaris. La unió de la gent al voltant de certs nexes culturals.

Lázara Patricia fa èmfasi en aquest aspecte. Al col·lectiu fandanguero hi ha una comunitat de base formada per persones migrades mexicanes i d'altres països. Tanmateix, la naturalesa cultural del projecte suposa un teixit social molt més ampli. “Per afinitat formal, connectem amb músics de flamenc, bailaores, bailaoras... i també amb associacions de música barroca i de música tradicional catalana, per exemple”. Al mateix

temps, al col·lectiu també s'hi apropa gent d'altres disciplines més enllà de la música. "En cert sentit, sentim que connecta amb savieses populars orals històriques", explica.

Per la seva banda, August Giralt apunta diferents idees en la mateixa direcció. Segons ell, "la festa major és la punta de l'iceberg". El més valuós i important de les comissions es troba en la preparació i el teixit que es crea llavors, en tot el que hi ha darrere de les festes en si. La Comissió de festes del carrer Sagunt es defineix, des dels seus orígens, per un caràcter obert, la qual cosa ha "marcat el seu funcionament". En conseqüència, Giralt explica com la creació de l'entitat ha comportat una unió i coneixença entre els veïns que abans era inexistent.

En acabar les diferents apreciacions, la dinamitzadora Montse Santolino decideix fer un gir a la xerrada i pregunta per les diferents dificultats que s'han trobat en el camí. Tant Patricia com Aranda coincideixen en assenyalar el finançament com un dels reptes principals.

En el cas de ¡Pal Fandango Vamos!, la naturalesa transitòria, pública i participativa de l'esdeveniment es contradiu amb pràctiques com la venda d'entrades. Així doncs, resulta complicat crear una estructura econòmica que permeti la constància dels diferents participants. Per la seva banda, Aranda es queixa de la no continuïtat de les subvencions públiques: "Ho veuen com molt puntual; arriba la festa major, nos gastamos la pasta en la calle". "Què passa, que a l'hivern i a la tardor no hi ha gent?", afegeix. Conseqüentment, la focalització temporal del finançament públic suposa una

complicació afegida a la continuïtat del projecte.

Al parlar dels reptes, Giralt també fa referència a certs plantejaments que parteixen de les administracions i el sector privat. Pel que respecta a les comissions de festes, un dels grans problemes resideix en el propi model de ciutat que perviu a Barcelona. La ciutat turística, olímpica, amb pretensió de capitalitat europea, comporta l'expulsió del veïnat i la desintegració de les identitats de barri. La gentrificació impedeix que la gent visqui molts anys a un mateix carrer. Un succés que provoca una pèrdua d'implicació per una pràctica que requereix un "arrelament molt directe". "És una llàstima, però vas veient que cada any es perd alguna comissió", explica Giralt.

Afers de tal magnitud semblen quelcom molt difícil de pal·liar des de col·lectius tan petits. En conseqüència, els últims temes tractats a la xerrada semblen alterar certes consciències del públic. Però no hi ha laments o perfils impotents. En arribar el torn de preguntes, els assistents expressen els seus dubtes, ràbies i mostres de suport. "Només vull donar-vos les gràcies per la vostra participació i els vostres projectes". "És això el que necessitem, necessitem un fandango a cada barri, més projectes com el Rec Comtal, necessitem més festes majors que uneixin veïns i veïnes". "Sobretot, no defalliu". "Fer festa al carrer un dia a l'any és renunciar els altres 364 dies" "S'ha d'ampliar l'ús del carrer des del punt de vista cultural".

Mentre el públic exterioritza els seus pensaments, un so comença a introduir-se a la sala. Prové de fora. És un repic de timbals que, primerament, es mostra tímid, però que comença a agafar cada

cop més força. Paral·lelament, Santolino dóna les gràcies als ponents i finalitza la xerrada: "I ara al carrer, no?", esgrimeix en un últim moment. A la porta del local s'hi troba la gent de La Banda Mandanga i Tracutrà, que s'encairreguen de la batucada. Faran una volta completa per l'exterior de l'Ateneu en què seran acompanyats per grans i petits al ritme de la festa. La segona taula rodona de La Cultura COM acaba d'una forma gairebé poètica. Exercint allò del qual s'ha parlat durant més d'una hora, fer cultura al carrer.

Text: Edu Abad Cabedo
Fotos: Borja Lozano